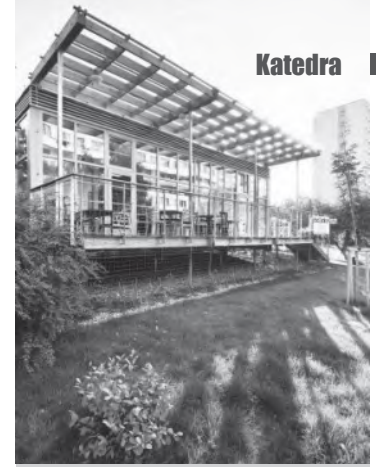

SOLHUSET (Napház), Christensen & Co Arkitekter, Hørsholm, Dánia, 2011

KRČ
– óvoda-
épület, Huť
architektury,
Martin Rajniš,
David Kubík,
Prága, 2013

Gyermekintézmények építészeti szemmel

Václav Kinga

A gyermekintézmények – iskolák, óvodák, játszóházak és gyermeksarok – vizsgálata építészeti szempontból kimondottan izgalmas feladat. A téma megköveteli a játékosságot, ugyanakkor a megfontoltságot és a biztonsági követelmények helyes értelmezését is. A tervezésnek alkalmazkodnia kell az adott intézmény oktatási szokásaihoz, valamint nem szabad figyelmen kívül hagynia, hogy a gyerekek és pedagógusok napjuk nagy részét az adott épületben töltik majd, ezért különösen kiemelt jelentősége van annak, hogy jól érezzék magukat, szívesen tartózkodjanak ott.

Az egyes terek alakításánál és elrendezésénél tudatosítani kell, hogy a terek meghatározzák az ember hangulatát, érzéseit, nyomot hagynak benne, sőt vizuális és kulturális fejlődését is befolyásolják. Az említett „tudatmanipulációt” pozitív módon is fel lehet használni: pszichológiai kísérletekkel sikerült bebizonyítani, hogy míg a magas terek inkább az elvont és szabad gondolkodást inspirálják, addig az alacsonyabbak a speciális problémák megoldására stimulálnak.

Emellett még számos szempont érvényesül, amelyek segítségével az építészeti megoldások is segítik a tanítás hatékonyságát vagy a kreativitás fejlesztését. Az utóbbi időben egyre fontosabbá vált a külső környezettel való kapcsolat megerősítése és a természetes anyagok használata, ahol az

előbbi nyugtató hatású lehet, míg az utóbbi a kényelem, biztonság érzését sugallhatja. A legtöbb külföldi példán az is látható, hogy olyan térformálásra törekszik, amely izgalmas építészeti megoldásokat hoz létre. Származhat ez az egyes terek szokatlan összekapcsolásából is, amely különböző átlátásokat vagy folyamatos felfedeznivalót biztosít, de akár a nyílások elhelyezéséből is, amely a nap különböző szakaszaiban változó fényjátékokat mutat meg.

Sajnos nálunk, különösen a kortárs tendenciákhoz képest, a helyzet meglehetősen aggasztó, tekintve, hogy gyermekintézményeink sok esetben kimondottan alacsony építészeti színvonalat mutatnak. Vagy a 60-as években, sablonprojektek alapján kivitelezett, fantáziatlan terekkel találkozunk, vagy – és ez a rosszabb eset – kortárs bár, de minőségében elégtelen megoldásokat láthatunk.

Az oktatásügyi szektor esetében ez magyarázható az ágazat alulfinanszírozottságával, de hasonló jelenségnek lehetünk szemtanúi a kommerciális szféra gyermekintézményeinél is, legyen szó játszóházakról vagy gyermeksarokról. Általános elképzelés, hogy egy gyermeksarok létrehozására elég néhány színpompás elemet, mondjuk rózsaszín fotelt, kék szőnyeget, meg egy aktuális mesefigurát elhelyezni a falakon, és ezzel kész is. Az ilyen megoldások sajnos egyértelmű

üzenetet sugallanak: a kérdés abszolút marginális.

Pedig a szakvélemények szerint ebben a különösen befolyásolható életkorban igencsak fontos lenne, hogy a gyerekek egészen más kvalitásokkal találkozzanak. Részben jó közérzetük, részben személyes fejlődésük szempontjából. Az sem elhanyagolható szempont, hogy a minőségi építészeti alkotásoknak nevelő hatásuk is van, hogy a későbbiekben, felnőttként releváns véleményt tudjanak formálni az őket körülvevő épített közegről, építészeti és városrendezési megnyilvánulásokról. A Pihla Meskansen által alapított finnországi ARKKI építészeti iskola (amely a nálunk is ismert rajz- és zeneiskolák formájában működik), s az ő mintájukra, Európa-szerte egyre inkább elterjedt civil kezdeményezések is ezt hangsúlyozzák immár több éve. Rámutatnak arra, hogy a gyerekek is érzékelik az egyes terek minőségét, hangulatát, sőt megfelelő irányítás mellett, akár saját maguk is képesek megteremteni azt. Az ARKKI iskola kezdeményezésére kezdtek el bizonyos építészeti versenyeket gyerekzsúrral is elbíráltatni, vagy a Helsinki Városrendezési Irodával együttműködve a gyerekek is részt vettek a volt kikötő, Hernesaari városrész revitalizációs munkálataiban. Ebből is látható, hogy nemcsak az őket körülvevő terekről, hanem számukra elvontabb témákról, akár városrendezési tervekről is ké-

Oliver óvoda, Finner Arquitectos, Zaragoza, Spanyolország, 2007

pések véleményt kialakítani, sőt akár alkotóként is bekapcsolódni azokba.

Az alábbiakban bemutatott, a legkisebb korosztály (óvodások és bölcsődések) számára készült épületek, formai különbözőségük ellenére nagyjából azonos, igen magas építészeti színvonalat képviselnek, és azért kerülnek bemutatásra, mert remek példaként szolgálnak arra, hogy igazán játékos, kreatív és élhető tereket tudatos építészeti tervezéssel lehet csak elérni.

SOLHUSET (Napház), Christensen & Co Arkitekter, Hørsholm, Dánia, 2011

A Christensen & Co Arkitekter tervei alapján készült integrált óvoda és bölcsőde épületének formai érdekessége a tetőszerkezet gazdag tagolása, amely arányaiban, felépítését és elrendezését tekintve leginkább egy kis falura emlékeztet. A végleges forma keresésénél fontos szempont volt, hogy el tudják helyezni a mintegy 50 m² napkollektort és 250 m² napelemet, az így kialakult síkok a belső terekben is változatos megoldásokat hoznak létre. Az épület háromszög alaprajzú, a bejárat mellett a kisebb és nagyobb gyermekek területe található, amelyeket egy központi folyosó köt össze, a közösségi terek, mint a tornaszoba és az étkező, a könnyebb megközelíthetőség végett, az épület középső részén kaptak helyet. A kivitelezés során csak

természetes anyagokat használtak. Az épület energiatakarékos, hőnyereségei szempontjából aktívház, amelynek fenntartása így kevésbé igényes.

Oliver óvoda, Finner Arquitectos, Zaragoza, Spanyolország, 2007

Az Oliver óvoda viszonylag kis telken található, egy tipikus spanyolországi lakótelep közepén. Ezt a hiányosságot azzal küszöbölték ki, hogy az óvoda téglalap alaprajzú tömegét átriumokkal bontották meg, így az egyes termekből kilátás nyílik az zöld udvarra. Az erős napfény ellen ezen udvarrészeket lamellás lefedésével védekeznek. Az egyébként meglehetősen introvertált épület így mégis kapcsolatban áll környezetével, ugyanekkor képes kizárni a környező zavaró zajokat. Füvesített tetőszerkezetén pedig mintegy organikus folytatódik a közeli park zöldje.

Zsámbéki bölcsőde, Földes László, Balogh Csaba, Zsámbék, Magyarország, 2011

A zsámbéki bölcsőde Földes László és Balogh Csaba tervei alapján készült, és építészeti megoldásaiban a már létező, szomszédos óvoda épületére reagál. Itt is fontos elem a tetőszerkezet játékos megoldása, valamint a belső udvar, amely körül kialakított fedett kerengő részben játékok helyszínül szolgál, részben pedig árnyékoló funkciót tölt be. A belső udvar felé

nyíló terek pedig izgalmas kilátást és átlátásokat biztosítanak. A kerengő körül találhatóak a csoportszobák, a hozzájuk tartozó helyiségekkel, a közösségi célú, illetve egyéb kiszolgáló helyiségekkel.

KRČ – óvodaépület, Huť architektury, Martin Rajniš, David Kubík, Prága, 2013

A csehországi KRČ óvodaépületét (amelyhez atipikus módon kávézó is tartozik) a Martin Rajniš és David Kubík által vezetett Huť architektury építésziroda tervezte. Az épület domináns eleme a fa (a tartószerkezetet is fa alkotja), valamint az a kontraszt, amelyet az egyemeletes óvoda épülete képvisel a környező 12 emeletes házakkal szemben. Az építészeti megoldások igyekeztek emberközelit környezetet létrehozni, ahol a belső terek az átüvegezett felületek által kapcsolatban vannak a környezettel.

A bemutatott példákra ama szempont szerint esett a választás, hogy lássuk, visszafogott építészeti formanyelvvel, tudatos térkomponálással és megfelelő anyaghasználattal lehet igazán kellemes és élhető tereket kialakítani. Mindemellett a két utóbbi, a zsámbéki és a krči intézmények hangsúlyozottan alacsony költségvetéssel rendelkeztek. Így az is világos: ahhoz, hogy minőségi környezetet teremtsünk, nem is annyira anyagiakra, mint valós akaratra van szükség.